

<https://sppl.ui.ac.ir/?lang=en>

Spatial Planning

E-ISSN: 2476-3357

Document Type: Research Paper

Vol. 13, Issue 3, No.50, Autumn 2023, pp. 1- 4

Received: 26/07/2023

Accepted: 11/09/2023

Investigating the Status of Good Urban Governance Indicators and Their Impact on Urban Regeneration (Case Study: The Worn Texture of Semnan City)

Seyed Mohammad Nazem Razavi ¹, Navid Saeidi Rezvani ^{*2}, Seyed Mohammad Rashtiyan ³

1- PhD Student of Architecture and Urban Planning, Khorasgan Branch, Islamic Azad University, Khorasgan ,Iran
smn.razavi@gmail.com

2- Assistant Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran
n.saeidi@qiau.ac.ir

3- Assistant Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Urban Architecture, Khorasgan Branch, Islamic Azad University, Khorasgan, Iran
sm.rashtiyan@gmail.com

Abstract

Background: As one of the main sources of development, the city has a very important and decisive role. Therefore, urban management plays an important role in the development of this factor. In this context, good urban governance by using the capacity of existing institutions and creating institutional platforms to facilitate decision-making is effective in recreating the worn-out urban texture.

Objective: In this research, the objective is to investigate the status of good urban governance indicators and their impact on the regeneration of the worn-out texture of Semnan City.

Research Method: In this study, the descriptive-analytical research method was based on collecting data through the field. The data collection tool was a questionnaire. The structural and content validity of the questionnaire was confirmed and its reliability was also verified with a Cronbach coefficient greater than 0.70. The statistical population of the research is made up of 92,203 residents in the worn-out texture of Semnan. The sample size (380 people) was determined by Cochran's formula.

Findings: The result of the one-sample t-test showed that the variables of good urban governance

*Corresponding Author

Nazem Razavi, Saeidi Rezvani, N., S. M., & Rashtiyan, S. M. (2023). Investigating the status of good urban governance indicators and their impact on urban regeneration (Case study of the worn texture of Semnan city). *Spatial Planning*, 13 (3), 1- 4 .

2476-3357 © The Author(s).

Published by University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>).

10.22108/SPPL.2023.138532.1739

are significant at a level of less than 0.05 and have an average status in the worn-out texture of Semnan city. Also, the result of the test confirmed that the best situation was related to the central justice index with an average rating of 4.24. The result of the one-sample t-test showed that the healing state of the texture was weak. In addition, the regression result of the 63.2 percent effectiveness of good governance in promoting urban regeneration indicates that two indicators of transparency and justice have the greatest impact on regeneration with beta values of 0.324 and 0.311, respectively. Overall, good urban governance as a model of urban management can be effective in recreating the worn-out texture.

Keywords: Good Governance, Regeneration, Worn Texture, Urban Development, Semnan City.

Introduction

Good urban governance and urban regeneration are two important concepts that are not important on their own but are related to each other. Good urban governance helps by creating transparency and citizens' participation in the urban decision-making process, improving urban management, and creating equal opportunities for urban development. Meanwhile, urban regeneration aims to improve the conditions of urban space in order to improve the quality of life of citizens, and increase the competitiveness and attractiveness of cities as economic, cultural, and tourism centers. Urban regeneration can be a result of good urban governance because in the process of urban regeneration, with the transparency and participation of citizens, urban needs and problems are identified and solutions are provided to solve these problems. Therefore, good urban governance and urban regeneration are interdependent, and efforts to improve both lead to improving the quality of life of citizens and sustainable development of cities.

The city of Semnan is one of the important cities in which the discussion of urban regeneration is important because a significant part of the geographical area of this city is its worn-out and historical context. Due to the fact that its historical context as a part of Qoms state has been on the main highways of the country for a long time due to its location on the Silk Road, it can be considered one of the valuable and historical cities in Iran that nearly 450 hectares of its area has turned into a worn-out structure. The existence of various physical, economic, social, and environmental problems, including issues related to access, public spaces, infrastructure, networks, employment, poverty, environmental issues, social damages, etc. in the texture of this city shows the importance of its regeneration. In this research, an attempt has been made to first study the status of good governance indicators and regeneration in this area of Semnan City, and then to analyze and explain the influence of governance indicators on the regeneration of the worn-out texture.

Materials and Methods

The descriptive-analytical research method, in this study, was based on collecting data through the field. The data collection tool was a questionnaire. The structural and content validity of the questionnaire was verified and its reliability was also confirmed with a Cronbach coefficient greater than 0.70. The statistical population of the research is made up of 92,203 residents in the worn-out texture of Semnan. The sample size (380 people) was determined by Cochran's formula.

Research Findings

The result of the test showed that all variables of good urban governance (22 variables) were significant at a level less than 0.05 and equal to 0.000. Based on the reported averages, the best situation was related to the variable of educating citizens and increasing public awareness with an average of 3.831. Moreover, the level of criticism and responsiveness of managers to citizens with a value of 3.636, the right to access services with an average of 3.615, and the free circulation of urban information and facilitating access to them with a value of 3.602 are in the next ranks. In addition, the lowest average is related to the two variables of managers' efforts in providing services at a lower cost and with higher quality and more satisfaction with a value of 3.242 and the compilation and publication of city rules and regulations to inform and guide citizens with a value of 3.315.

The result of the Friedman test to measure the significance of the difference and prioritization of the validity indicators shows that the indicators were significant at a level less than 0.05 and equal to 0.000. Examining the rank average of the Friedman test shows that the highest average rank was related to the central justice index with a value of 4.24, which shows the biggest difference among the 7 governance indices. Also, the transparency index with an average of 4.18 and the participation index with an average of 4.12 are in the second and third ranks.

Examining the status of regeneration indicators in the worn-out texture of Semnan City with the T-Tech test showed that except for the index of access network and roads with a significant level of 0.086, other urban regeneration indicators were significant at a level less than 0.05 and equal to 0.000. According to the reported averages, the best situation was related to belongingness with an average of 3.531, social cohesion with an average of 3.421, and social relations with an average of 3.376, which had an average higher than the average of the test (3). Examining the average of other urban regeneration indicators shows that there is no favorable situation. Among these indicators, participation and attention to the role of people, professional education and skills, job opportunities, distribution of wealth, attracting capital, preventing single-use construction, urban equipment and infrastructure, water-saving measures, and optimal management of energy consumption can be mentioned.

In addition, the regression result confirmed that there is a significant relationship between good governance and regeneration, and governance indicators can contribute more than 63.2% to improving urban regeneration and promoting it. In this context, the two indicators of transparency and justice have the most influence on the regeneration of the worn-out texture with beta values of 0.324 and 0.311, respectively. In sum, good urban governance as a model of urban management can be effective in recreating worn texture.

Discussion of Results and Conclusions

The result of this research showed that the variables and indicators of good governance are in average condition. The best situation is related to the variable of educating citizens and increasing public awareness, criticism and accountability of managers to citizens, the right to access services, as well as the free circulation of urban information and facilitating access to them. Examining the results at the level of governance indicators also confirms that the central justice index and then transparency have the best status among the governance indicators in the worn-out texture of Semnan City.

The result showed that the state of regeneration of the worn-out texture of Semnan city is not acceptable

because the examination of various indicators in terms of economic, social, physical, and environmental regeneration shows that, except for a few cases, in terms of regeneration of this tissue, there is no visible performance from the citizens' point of view and there are various problems and issues.

There is a significant relationship between the indices of governance and regeneration of the worn-out texture in such a way that governance indicators can help promote texture regeneration. The result showed that, in this context, the most influential factor(s) among governance indicators in urban regeneration is/are related to the two key indicators of transparency and justice. In fact, these two indicators can provide the necessary background for the development and regeneration of the worn-out texture. According to the mentioned results, it is suggested that to improve the transparency index and its effect in the regeneration of the worn-out texture, access to information should be provided for everyone in urban management. It is also suggested that development plans and programs at the neighborhood level should be emphasized with the participation of citizens in the decision-making process.

بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و تأثیر آنها در بازآفرینی شهری (مورد مطالعه: بافت فرسوده شهر سمنان)

سید محمد ناظم رضوی، دانشجوی دکتری معماری و شهرسازی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، خوراسگان، ایران

smn.razavi@gmail.com

نوید سعیدی رضوانی*، استادیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

n.saeidi@qiau.ac.ir

سیدمحمد رشتیان، استادیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری شهرسازی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، خوراسگان، ایران

sm.rashtiyani@gmail.com

چکیده

شهر به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین منابع، نقش بسیار مهم و تعیین‌کننده‌ای در توسعه دارد؛ بنابراین، مدیریت شهری جایگاه مهمی در راستای توسعه شهر دارد. در این زمینه حکمروایی خوب شهری با استفاده از ظرفیت نهادهای موجود و ایجاد بسترهای نهادی برای تسهیل در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی پایدار در بازآفرینی بافت فرسوده شهری مؤثر است. هدف از پژوهش حاضر بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و تأثیر آنها در بازآفرینی بافت فرسوده شهر سمنان است. روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی، مبتنی بر گردآوری داده‌های میدانی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه است. در پژوهش حاضر رویی ساختاری و محتوایی پرسشنامه تأیید و سپس پایایی آن با ضریب کرونباخ بیشتر از ۰/۷۰ تأیید شد. جامعه آماری پژوهش ساکنان بافت فرسوده شهر سمنان بالغ بر ۹۲۲۰۳ نفر است. حجم نمونه با فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین شد. نتایج پژوهش با استفاده از آزمون تی‌تک نمونه‌ای نشان داد که متغیرهای حکمروایی خوب شهری در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنادار هستند؛ در نتیجه وضعیت متوسطی در بافت فرسوده شهر سمنان دارند. همچنین، نتیجه آزمون تأیید کرد که بهترین وضعیت مربوط به شاخص عدالت‌محوری با میانگین رتبه‌ای ۴/۲۴ بوده است. نتیجه آزمون تی‌تک نمونه‌ای نشان داد که وضعیت بازآفرینی بافت فرسوده در شهر سمنان ضعیف بوده است. علاوه بر این، نتیجه رگرسیون به تأثیرگذاری ۶۳/۲ در صد حکمروایی خوب در ارتقا بازآفرینی شهری اشاره دارد که دو شاخص شفافیت و عدالت به ترتیب با مقدار بتا ۰/۳۲۴ و ۰/۳۱۱ بیشترین تأثیرگذاری را بر بازآفرینی دارند. در مجموع، حکمروایی خوب شهری به‌عنوان یک الگوی مدیریت شهری می‌تواند در بازآفرینی بافت فرسوده مؤثر باشد.

واژه‌های کلیدی: حکمروایی خوب، بازآفرینی، بافت فرسوده، توسعه شهری، شهر سمنان.

*نویسنده مسئول

ناظم رضوی، سعیدی رضوانی، نوید، سید محمد، رشتیان، سیدمحمد. (۱۴۰۲). بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و تأثیر آنها در بازآفرینی شهری (مورد مطالعه بافت فرسوده شهر سمنان). *برنامه‌ریزی فضایی*, ۱۳ (۳), ۱۲۸-۱۰۷.

مقدمه

افزایش مهاجرت از روستا به شهر فشارهای اکولوژیکی، اجتماعی و زیرساختی بیشتری را در بسیاری از شهرهای بزرگ کشورهای در حال توسعه ایجاد می‌کند. از سال 2018 میلادی به‌طور تقریبی، ۵۵ درصد از کل جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کنند و پیش‌بینی می‌شود که این روند طی چند دهه آینده به‌طور مداوم افزایش یابد. همچنین، پیش‌بینی می‌شود که تا سال 2023 بیش از ۴۳ مگا شهر (شهرهایی با ۱۰ میلیون سکنه یا بیشتر) در کشورهای در حال توسعه ایجاد شود (Wang et al., 2021). فشار شهرنشینی همراه با بی‌ثباتی اقتصادی و تغییرات آب‌وهوایی جهانی، چالش‌های جدیدی را برای شهرها ایجاد کرده است؛ از جمله: ازدحام ترافیک، جرم، رکود اقتصادی، تفکیک جمعیت و آلودگی هوا (Burris & Lin, 2021, p. 6). شهرها نیز در سال‌های اخیر رشد شتابان و ناموزونی داشته است (Salmah, 2020, p. 623). با توجه به رشد شتابان شهرنشینی و نبود سیستم مدیریتی کارآمد، به نظر می‌رسد وجود سیستم مدیریتی جدید که نگرشی پویاتر به شهر و شهروندان داشته باشد، ضروری است (کوزه‌گر و همکاران، ۱۳۹۵، ص. ۱). یکی از این الگوهای جدید که مدل غالب در مدیریت شهری است، الگوی حکمروایی خوب شهری است (Kuo et al., 2020, p. 129). الگوی حکمروایی خوب شهری به‌عنوان فرآیند مشارکتی توسعه تعریف می‌شود که در آن مسئولیت اجرایی مستقیم مدیریت شهری کمتر شده است؛ در نتیجه نهادهای خصوصی و مردمی امکان بیشتری را برای برنامه‌ریزی و کنترل از پایین به بالا فراهم می‌کنند. در الگوی حکمروایی خوب، مدیریت شهری از بالا به پایین نیست و مشارکت شهروندان در اداره امور شهر جزء جدایی‌ناپذیر آن است (Meyer & Auriacombe, 2019, p. 4)؛ بنابراین در حکمروایی خوب شهری مسئولیت اداره عمومی شهر میان سه نهاد حکومت، جامعه مدنی و بخش خصوصی تقسیم شده که هر سه نهاد از لوازم توسعه انسانی است (Biswas et al., 2019, p. 227). در حال حاضر، حکمروایی خوب شهری به‌عنوان اثربخش‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری است (موحد و همکاران، ۱۳۹۳، ص. ۱۴۷). بنابراین حکمروایی خوب شهری شامل مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری، شفافیت، عدالت، پاسخگویی، پایداری و اثربخشی در استفاده از منابع شهری است (Certoma, 2022, p. 3). این رویکرد بهبود امکانات شهری، ایجاد فرصت‌های شغلی، بهره‌وری از منابع طبیعی، افزایش کیفیت محیط‌زیست و بهبود مشکلات شهری را در پی دارد (Peverini, 2021, p. 849).

بافت فرسوده یکی از بخش‌های مهم شهری است که می‌تواند تحت‌تأثیر مدیریت شهری قرار داشته باشد. امروزه بازآفرینی این محدوده از شهرها اهمیت زیادی دارد. بازآفرینی شهری فرآیندی است که به خلق فضای شهری جدید با حفظ ویژگی‌های اصلی فضایی منجر می‌شود (Awad & Jung, 2022, p. 24). در این اقدام، فضای شهری جدیدی حادث می‌شود که ضمن شباهت‌های اساسی با فضای شهری قدیم، تفاوت‌های ماهوی و معنایی را با فضای قدیم به نمایش می‌گذارد (Li et al., 2020, p. 46). در واقع، بازآفرینی شهری، نگرش و اقدام‌های جامع و یکپارچه برای حل مشکلات شهری است که در نهایت، به یک پیشرفت و پایداری اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و محیطی خواهد انجامید (Lak et al., 2020, p. 389). هدف از اجرای سیاست‌های بازآفرینی شهری و برنامه‌های تجدید حیات شهری ارتقا شرایط کیفی زندگی در سکونتگاه‌ها با ایمن‌سازی و مقاوم‌سازی ساختمان‌ها (Kim et

(al., 2020)، توسعه و بهبود زیرساخت‌های شهری، تأمین خدمات شهری لازم، آموزش ساکنان، ایجاد فرصت‌های شغلی، تقویت نهادهای مدیریت محلی و دفاتر خدمات محله‌ای مردم‌نهاد، الگوسازی و ترویج قواعد و شیوه‌نامه‌های کیفی ساخت‌وساز است (Wang et al., 2021, p. 6).

باتوجه به چارچوب بازآفرینی شهری و هدف‌های آن، مدیریت شهری از جنبه‌های مختلف در راستای بازآفرینی بافت‌های شهری مؤثر است. حکمروایی خوب شهری به‌عنوان یکی از رویکردهای مهم در بحث مدیریت شهری در این زمینه می‌تواند تأثیرگذاری خاص خود را داشته باشد (Korkmaz & Balaban, 2020, p. 29). حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی شهری دو مفهوم مهمی هستند که به‌تنهایی مهم نیستند، بلکه با یکدیگر در ارتباط هستند (Qiao et al., 2020, p. 796). حکمروایی خوب شهری با ایجاد شفافیت و مشارکت شهروندان در فرآیند تصمیم‌گیری شهری، به بهبود مدیریت شهری و ایجاد فرصت‌های برابر برای توسعه شهری کمک می‌کند (Tasan-Kok et al., 2019, p. 1109). این در حالی است که هدف از بازآفرینی شهری بهبود شرایط فضای شهری برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان، افزایش رقابت‌پذیری و جذابیت شهرها (به‌عنوان مراکز اقتصادی، فرهنگی و گردشگری) است (Li et al., 2022, p. 141). بازآفرینی شهری می‌تواند نتیجه‌ای از حکمروایی خوب شهری باشد؛ زیرا در فرآیند بازآفرینی شهری نیازها و مشکلات شهری با شفافیت و مشارکت شهروندان نیز شنا سایی و به‌دنبال آن راهکارهایی برای حل این مشکلات ارائه می‌شود (Seo, 2020, p. 4). بنابراین حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی شهری به یکدیگر وابسته هستند و تلاش برای بهبود هر دو، بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه پایدار شهرها را به دنبال دارد. شهر سمنان یکی از شهرهای مهمی است که بحث بازآفرینی شهری در آن اهمیت دارد؛ زیرا بخش چشمگیری از محدوده جغرافیایی این شهر را بافت فرسوده و تاریخی آن تشکیل داده است. باتوجه به آنکه بافت تاریخی این شهر به‌عنوان بخشی از ایالت قومس در مسیر جاده ابریشم از دیرباز از جایگاه مهمی داشته است، می‌توان آن را یکی از شهرهای باارزش و تاریخی در ایران دانست که نزدیک به ۴۵۰ هکتار از مساحت آن به بافت فرسوده تبدیل شده و این شهر را با چالش مواجه کرده است. وجود مشکلات مختلف کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی اعم از مسائل مرتبط با دسترسی‌ها، فضاهای عمومی، زیرساخت‌ها، شبکه‌ها، اشتغال، فقر، مسائل زیست‌محیطی، آسیب‌های اجتماعی و ... در بافت فرسوده این شهر، اهمیت بازآفرینی آن را به‌خوبی نشان می‌دهد. باتوجه به اینکه بخش مهم از بازآفرینی به مسائل مدیریت شهری مربوط می‌شود، بافت فرسوده از جنبه‌های مختلف ویژگی‌های اجتماعی و کالبدی خاص خود را دارد، اتخاذ یک رویکرد مدیریتی مطلوب (ازجمله حکمروایی خوب شهری که بر مشارکت و بینش پایین به بالا استوار است) می‌تواند در راستای توسعه بافت فرسوده و بازآفرینی آن اثرگذار باشد. در جمع‌بندی شهر سمنان می‌توان چنین بیان کرد که تغییرات بافت‌های تاریخی و قدیمی این شهر رویکردهای پیشین مدیریتی را قبول نکرده و مستلزم کاربردی رویکرد بازآفرینی با شیوه‌های جدید به‌ویژه مبتنی بر مشارکت مردم بوده است تا بتواند تمامی بازیگران و بهره‌وران را در رفع چالش‌های بافت فرسوده سمنان درگیر کند. همین چارچوب و دلیل ضرورت پژوهش را به‌خوبی نشان می‌دهد؛ زیرا بازآفرینی بافت فرسوده در شهر سمنان به عوامل مختلف مدیریتی ازجمله اتخاذ رویکرد مطلوب وابسته است. در پژوهش حاضر سعی شده است که ابتدا وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب و بازآفرینی در این محدوده از شهر سمنان مطالعه و سپس تأثیرگذاری شاخص‌های حکمروایی بر بازآفرینی بافت فرسوده تحلیل و تبیین شود.

مبانی نظری پژوهش

حکمروایی خوب شهری

مبانی نظری پژوهش حکمروایی خوب شهری حکمروایی خوب شهری به مدیریت شهری اشاره دارد که در آن از روش‌هایی پایدار و عادلانه شهری استفاده می‌شود تا به همه ساکنان شهر برای دستیابی به کیفیت زندگی بهتر، فرصت‌های برابری ارائه شود. حکمروایی خوب شهری شامل مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری، شفافیت، عدالت، پاسخگویی، پایداری و اثربخشی در استفاده از منابع شهری است (Certoma, 2022, p. 3). این رویکرد بهبود امکانات شهری، ایجاد فرصت‌های شغلی، بهره‌وری از منابع طبیعی، افزایش کیفیت محیط‌زیست و بهبود مشکلات شهری را در پی دارد (Peverini, 2021, p. 849). ازدیدگاه مرکز اسکان بشر سازمان ملل متحد (Organization Nations United) حکمروایی خوب شهری به ما اجازه می‌دهد تا مفهوم شبکه‌سازی (ایجاد ارتباط) یک شهر را با شهرهای دیگر، با فعالان عمده (شرکت‌ها، اتحادیه‌های کار و مؤسسه‌های تجاری) و نیز با سایر دولت‌ها بشناسیم (Boex et al., 2020). این مرکز تعدادی شاخص شبکه‌سازی از جمله شبکه‌های درون شهری، منطقه‌ای و بین‌المللی و نیز تبادل افکار و همکاری‌های تکنولوژیکی را پیشنهاد می‌کند. از این دیدگاه مهم‌ترین شاخص‌هایی که می‌توانند در ایجاد تغییرات پویای حکمروایی در سطح محلی (شهری) استفاده شوند، عبارت است از: رضایت مصرف‌کننده، شفافیت رویه‌های مربوط به مناقصه‌ها و مزایده‌های خدمات شهری، درصد جمعیت فعال در عرصه خدمات‌رسانی و دسترسی عموم به مراحل چرخه سیاست‌گذار. حکمروایی خوب شهری کیفیت روابط میان حکومت و شهروندان است. حکمروایی مطلوب شهری حاکی از آن است که همه شهروندان اعم از فقرا و گروه‌های به حاشیه رانده شده این حق را دارند که ۱- به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در تصمیم‌گیری‌هایی که زندگی و معیشت آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، مشارکت داشته باشند؛ ۲- سهم آنها در توسعه شهری به رسمیت شناخته شود؛ حتی اگر این کار با بخش‌های غیررسمی صورت بگیرد؛ ۳- در مزایا و منافع که با توسعه شهری ایجاد می‌شود، سهم شوند؛ مانند دسترسی به خدمات و زیرساخت‌های شهری و زمین برای ساخت مسکن (Coffey et al., 2020, p. 192).

شاخص‌های حکمروایی خوب شهری

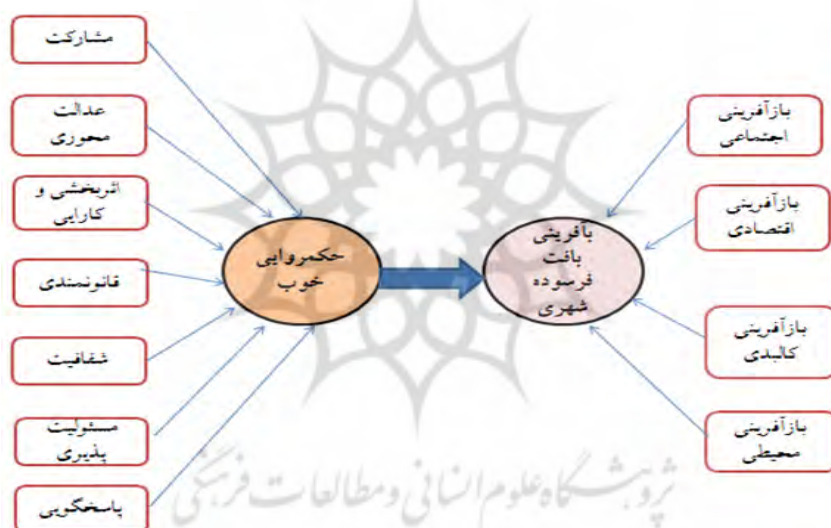
شاخص‌های حکمروایی مانند مفهوم آن، با تعبیرها و تعریف‌های گوناگون از طرف نویسندگان و صاحب‌نظران مختلف همراه بوده است، کافمن و لافار در بانک جهانی برای بیان حکمروایی شش شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی، حاکمیت قانون، کنترل فساد، کیفیت بروکراسی و اثربخشی دولت را بیان کردند (Castan, broto & westman, 2020, p. 4; Kaufmann & Lafarre, 2021). کتاب سفید اتحادیه اروپا پنج اصل را تعیین کرده است که در آن حکمروایی خوب را مشخص می‌کند: گشادگی و بی‌پردگی، مشارکت، پاسخگویی، کارایی و همبستگی. همچنین، معیارهای سنجش حکمروایی خوب را به این شرح برمی‌شمارد: پاسخگویی و محاسبه‌پذیری، شفافیت، قانونمندی انتخاب رهبران سیاسی، وجود ساختارهای قانونی برای پشتیبانی شهروندان در مقابل اقدام‌های استبدادی (Hardi & Gohwong, 2020, p. 15). محققان و وجود مراکز علمی مختلف در هر کدام از موارد فوق ویژگی‌های

خاصی را برای حکمروایی خوب در نظر گرفته‌اند؛ اما درباره شاخص‌ها آنچه اکنون عمومیت بیشتری داشته است و روی آن اجماع بیشتری وجود دارد، شاخص‌هایی است که سازمان ملل آنها را معرفی کرده است. این شاخص‌ها عبارت است از: مشارکت، اثربخشی و کارایی، شفافیت، قانونمند، مسئولیت و پاسخگویی، پذیرش و پاسخ‌دهی، جهت‌گیری توافقی، عدالت و بینش راهبردی (عسگری‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷).

بازآفرینی شهری

در طی سه دهه اخیر کشورهای توسعه‌یافته با متأثر از دگرگونی‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین، با گذار از اقتصاد صنعتی به اقتصاد خدماتی برای حل معضل‌ها و تنگناها در محدوده‌های شهری روبه افول، رویکردهای مختلفی را در تئوری و عمل تجربه کرده‌اند. پیشینه موجود در این عرصه تا آغاز هزاره سوم میلادی به این رویکردها و عوامل مؤثر بر آنها و نیز به تأثیرات آنها بر تحولات شهرها به شکل مشروحاتی پرداخته است. در سال‌های اخیر با اولویت‌یافتن پارادایم الگو پایداری، توسعه پایدار و رویکرد بازآفرینی شهری پایدار، عرصه موضوعی جدیدی در پیشینه جهانی مطرح شده است (بحرینی و همکاران، ۱۳۹۲، ص. ۱۷). بازآفرینی شهری به فرآیندی گفته می‌شود که در آن با استفاده از رویکردهای نوین، شهرهای فرسوده و خسته شده بازسازی و متحول می‌شوند (Chan et al., 2019, p. 1246). فرآیند شامل بازسازی و بازتوسعه فضاهای شهری، تغییر کاربری اراضی، بهبود شبکه‌های ارتباطی و حمل‌ونقل، بهبود کیفیت محیط‌زیست و بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی شهرهاست (Rua et al., 2019). بازآفرینی شهری به دو صورت توسعه و احیای فضای شهری انجام می‌گیرد. توسعه فضای شهری شامل ایجاد فضاهای شهری جدید، بهبود شبکه‌های ارتباطی و حمل‌ونقل و توسعه فضاهای سبز است. احیای فضای شهری به معنای بازسازی و تحول فضاهای فرسوده، تغییر کاربری اراضی و بازسازی ساختمان‌های فرسوده شده است (Baratta et al., 2023, p. 61). در این فرآیند از روش‌هایی مانند مشارکت شهروندان، تحلیل‌های اقتصادی، ارزیابی محیطی، طراحی شهری، فناوری‌های نوین و حکمروایی خوب شهری استفاده می‌شود. هدف اصلی بازآفرینی شهری، بهبود کیفیت زندگی شهروندان و افزایش رقابت‌پذیری و جذابیت شهرها به‌عنوان مراکز اقتصادی، فرهنگی و گردشگری است (Mecca & Lami, 2020). شاخص‌های بازآفرینی شهری می‌تواند بسته به شرایط و نیازهای هر شهر متفاوت باشد؛ با این حال برخی از شاخص‌های معمول در این زمینه شامل موارد زیر است: ۱- شاخص‌های اقتصادی: این شاخص‌ها شامل رشد اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی، جذب سرمایه‌گذاری، توسعه فعالیت‌های اقتصادی، کاهش فقر و اختلاف طبقاتی، بهبود توزیع ثروت، بهبود عرضه و تقاضای بازار، تنوع فعالیت‌های تجاری و اصناف و افزایش درآمد شهروندان است؛ ۲- شاخص‌های اجتماعی: این شاخص‌ها شامل افزایش شاخص آموزشی، بهبود شاخص سلامتی، کاهش بیکاری، تعلق خاطر، مشارکت و توجه به نقش مردم، روابط اجتماعی، آموزش و مهارت‌های حرفه‌ای، انسجام اجتماعی، افزایش تعاملات اجتماعی و فرهنگی و بهبود شاخص امنیت شهری است؛ ۳- شاخص‌های محیطی: این شاخص‌ها شامل کاهش آلودگی هوا، بهبود کیفیت آب و فاضلاب، حفاظت از منابع طبیعی، کاهش سطح فرسایش خاک، بهبود نگهداری فضای سبز، بهره‌وری و مدیریت بهینه مصرف انرژی، اقدام‌های صرفه‌جویی در آب، بازیافت

زباله، چشم‌انداز فیزیکی محدوده، مرمت و تعمیر خانه‌ها، بهداشت محیط، آگاهی زیست‌محیطی و حفاظت از گونه‌های بومی است؛ ۴- شاخص‌های فضایی: این شاخص‌ها شامل بهبود توزیع فضای شهری، توسعه شهرهای جدید و احیای شهرهای فرسوده، بهبود شبکه‌های ارتباطی و حمل‌ونقل و توسعه فضاهای سبز است؛ ۵- شاخص‌های کالبدی: این شاخص‌ها شامل بهره‌وری از فناوری‌های نوین، توسعه شبکه‌های ارتباطی، توسعه اینترنت اشیا و سیستم‌های هوشمند شهری، جلوگیری از ساخت‌وساز تک‌کاربردی، تشویق کاربری چندمنظوره، افزایش سطح کمی و کیفی تأسیسات، تجهیزات و زیرساخت‌های شهری، بهبود حمل‌ونقل است. این شاخص‌ها می‌توانند به‌عنوان ابزارهایی برای اندازه‌گیری پیشرفت و پیش‌بینی نتایج فرآیند بازآفرینی شهری استفاده شوند. در هر مورد، شاخص‌ها باید با در نظر گرفتن شرایط شهری و نیازهای شهروندان تعیین شوند (امینی و همکاران، ۱۳۹۷؛ شهریاری، ۱۴۰۰). شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش را نشان داده است. براساس این مدل، پژوهش حاضر در چارچوب شاخص‌های حکمروایی خوب و بازآفرینی شهر انجام شده است که در آن از یکسو، وضعیت شاخص‌های حکمروایی و ابعاد بازآفرینی ارزیابی و از سوی دیگر، به وضعیت و تأثیرگذاری شاخص‌های حکمروایی در ارتقای بازآفرینی شهری نیز تأکید شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش (منبع: نگارنده، ۱۴۰)

Fig 1: Conceptual model of research

پیشینه پژوهش

لئو و همکاران در پژوهشی با عنوان «تحقیق در مورد حکومت مشارکتی بازآفرینی شهری براساس یک شبکه بیزی: مورد مطالعه: چونگ کینگ» نتیجه گرفتند که مشارکت عمومی و عادی شدن آن و میزان همکاری سیستم حکومتی از مهم‌ترین عوامل اساسی در بازآفرینی شهری است (Liu et al., 2021). ژانگ و همکاران پژوهشی با عنوان «حاکمیت شبکه نو سازی شهری: تحلیل مقایسه‌ای دو شهر در چین» انجام دادند. محققان در بررسی نقش مدیریت بازآفرینی شهری نشان دادند که تعامل و مشارکت واحدهای مختلف در نوسازی و بازآفرینی شهری اثرگذار است (Zhang et al., 2021).

شارما در پژوهشی با عنوان «فرصت‌ها و مبارزات اصلاح حکومت غیرمتمرکز برای شهرداری‌های شهری در هند» نتیجه گرفت که استفاده از ظرفیت‌های محلی، تشکّل‌های مردمی و تأمین منابع مالی محلی می‌تواند به توسعه شهری در سطح محله‌ها کمک کند که در نهایت، یک گام روبه‌جلو در زمینه بازآفرینی است (Sharma, 2020).

سیم‌سون و گیلامور در پژوهشی با عنوان «شاخص‌های بازآفرینی شهری: شاخصی برای ارزیابی خیر عمومی» نتیجه گرفتند که در بازآفرینی شهری عوامل مختلفی اثرگذار است که مشارکت، شفافیت، عدالت‌محوری، نظارت و پاسخگویی و ارائه خدمات مطلوب و مساوی از مهم‌ترین آنهاست (Gilmour & Simpson, 2021).

موسیاکاسکا و ایزاک در پژوهشی با عنوان «بازآفرینی شهری به‌عنوان نوع خاصی از واکنش سیاست عمومی به زوال شهری: مورد مطالعه: لهستان» اشاره کردند که در بازآفرینی شهری (به‌عنوان نوع خاصی از واکنش سیاست عمومی) می‌توان زوال شهری را مطرح کرد که ارتباط قوی با مدیریت شهری دارد (Idczak & Musiałkowska, 2021).

شی و همکاران در پژوهشی با عنوان «بررسی جامع حاکمیت بازآفرینی شهری برای توسعه ترتیبات حاکمیتی مناسب» نتیجه گرفتند که بازآفرینی شهری می‌تواند پیامدهای کالبدی و اجتماعی متنوعی از جمله کاهش آسیب‌های اجتماعی، مشارکت، بهبود تاب‌آوری، بهبود فرم و کالبد فضاها و ... را به دنبال داشته باشد. در این زمینه مدیریت الگوی حاکم بر مشارکت شهروندان بسیار مهم است (Xie et al., 2021).

ابراهیمی و چاره‌چو (در دست چاپ) در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش حکمروایی خوب در بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری: مطالعه موردی: شهر کامیاران» نتیجه گرفتند که نهادهای مدنی و بخش خصوصی مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار بر حکمروایی محلی شهر کامیاران برای بازآفرینی بافت‌های فرسوده مشارکت است. همچنین، مؤلفه‌های اصلی حکمروایی محلی تأثیر مستقیم و مثبتی بر فرآیند بازآفرینی بافت‌های فرسوده دارد.

قاسمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل نقش حکمروایی خوب شهری در بازآفرینی بافت فرسوده شهری براساس تئوری داده‌بنیاد: مورد مطالعه: شهرضا» نتیجه گرفتند که شرایط علی (پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری، اعتماد)، شرایط زمینه‌ای (اصلاح ساختار تعامل، توجه به تقاضای ساکنان، تسهیل سرمایه‌گذاری)، شرایط مداخله‌گر (آموزش و فرهنگ‌سازی، اصلاح ساختار سازمان‌های ذی‌نفع، مشارکت) در ارتقا و بازآفرینی بافت فرسوده مؤثر است.

گلپایگانی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «واسنجی وضعیت کالبدی سکونتگاه‌های غیررسمی با تأکید بر مدیریت شهری: مطالعه موردی: شهرک جعفرآباد کرمانشاه» نشان دادند که نداشتن عملکرد مناسب مدیریت شهری در بازآفرینی شهری مؤثر بوده است و تأکید روی یک الگوی مطلوب می‌تواند به بهسازی و بازآفرینی شهر کمک کند.

سرور و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «حکمروایی شایسته و بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری: مورد مطالعه: محله ۴ شهر آذرشهر» نتیجه گرفتند که شاخص‌های حکمروایی و بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری در شهر مطالعه‌شده وضعیت خوبی قرار ندارد. همچنین، در نتیجه تأیید شد که ارتباط معناداری بین بازآفرینی بافت‌های فرسوده و شاخص‌های حکمروایی شهری وجود دارد که شاخص شفافیت بیشترین تأثیر را در بازآفرینی دارد.

توکلی‌نیا و یداله‌نیا (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب در بازآفرینی شهری

از منظر ساکنان محله: مطالعه موردی: محله تجریش» نشان دادند که وضعیت حکمروایی خوب در فرآیند بازآفرینی تجریش تهران نامطلوب بوده و بیشترین تأثیر را شاخص‌های مسئولیت‌پذیری و کارآمدی و کمترین تأثیر را شاخص‌های قانون‌مداری و چشم‌انداز استراتژیک داشته است.

فایده رحمتی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی پایدار بافت نابسامان: شهر کرمانشاه» نشان دادند که حکمروایی خوب شهری در بازآفرینی پایدار بافت فرسوده بسیار مهم است و برای بازآفرینی پایدار بافت‌های فرسوده شهری باید از حکمروایی خوب شهری و مشارکت دولت، بخش عمومی، بخش خصوصی و شهروندان استفاده کرد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر بر مبنای هدف، توصیفی-تحلیلی و از نوع کاربردی و براساس روش، کمی است. داده‌های پژوهش حاصل مطالعه پیمایشی در سطح بافت فرسوده شهر سمنان و ابزار اصلی آن پرسشنامه محقق‌ساخته است که کارشناسان و خبرگان روایی آن را تأیید کردند. پایایی پژوهش نیز با ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد که برای بخش‌های مختلف پرسشنامه مقدار بیش از ۰/۷۰ به دست آمد. جامعه آماری پژوهش حاضر ساکنان بافت فرسوده شهر سمنان بالغ بر ۹۲۲۰۳ نفر است. جمعیت این محدوده براساس آخرین آمار موجود بالغ بر ۹۲۲۰۳ نفر بوده است که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۳۸۴ نفر تعیین و در نهایت، ۳۸۰ پرسشنامه تکمیل شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری تصادفی (اتفاقی) بوده که سهم هریک از افراد در کل جامعه آماری یکسان بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری مناسب استفاده شد.

جدول ۱: شاخص‌ها و میزان آلفای کرونباخ

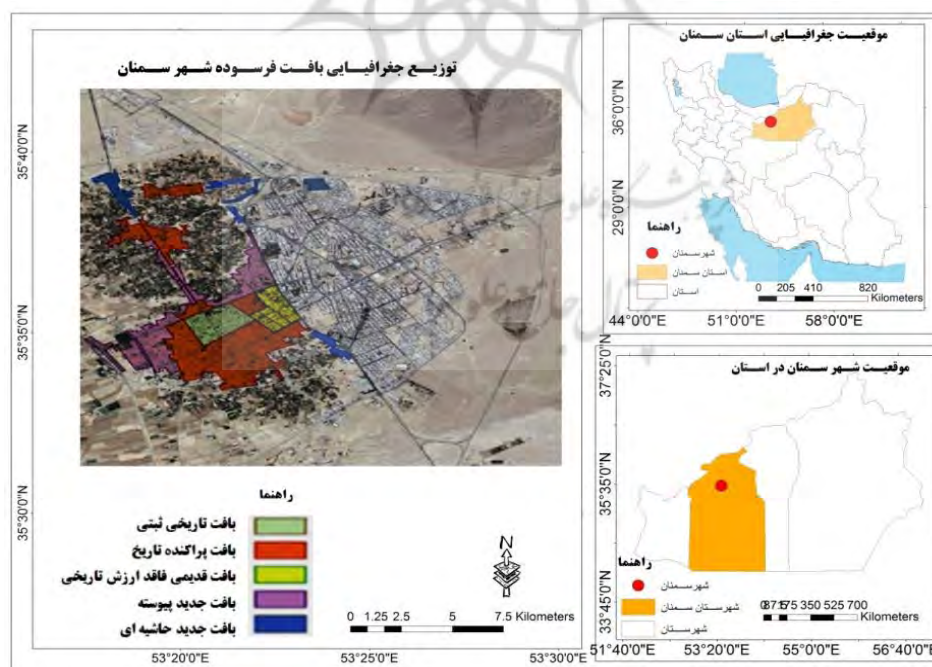
Table 2: Indexes and cronbach's alpha rate

ابعاد	شاخص	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
حکمروایی خوب	مشارکت	۳	۰/۷۵۶
	عدالت‌محوری	۳	۰/۷۴۵
	اثربخشی و کارایی	۳	۰/۷۶۹
	قانونمندی	۴	۰/۷۸۱
	شفافیت	۳	۰/۷۷۲
	مسئولیت‌پذیری	۳	۰/۷۳۹
	پاسخگویی	۳	۰/۷۵۲
بازآفرینی شهری	بازآفرینی اجتماعی	۶	۰/۷۹۸
	بازآفرینی اقتصادی	۶	۰/۸۰۱
	بازآفرینی کالبدی	۸	۰/۷۸۹
	بازآفرینی محیطی	۷	۰/۸۰۲

منبع: نویسندگان ۱۴۰۲

محدوده مطالعه شده

شهر سمنان به‌عنوان مرکز استان سمنان در موقعیت جغرافیایی ۴۹ درجه و ۳۶ دقیقه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه عرض شمالی در ارتفاع ۱۴۶۰ متری از سطح دریا واقع شده است و شیب عمومی شمالی-جنوبی دارد. این شهر در دشت وسیعی قرار گرفته که از سمت شمال به شهرهای مهدی شهر و شه میرزاد، از سمت شرق به شهر سرخه و از سمت غرب، به شهر دامغان محدود می‌شود. همچنین، فاصله آن تا تهران ۲۱۶ کیلومتر است و به راه آهن سراسری تهران-مشهد متصل است. جمعیت این شهر براساس آخرین آمار در دسترس، ۱۸۵۱۲۹ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). بخش قدیمی شهر متشکل از عناصر ساختی و عملکردی خاصی است. نحوه ارتباط این عناصر با یکدیگر و محل قرارگیری آنها در شهر بستگی به اهمیت هر عنصر و عملکرد آن در زندگی شهری داشته است. این عناصر عبارت است از: ۱- مجموعه مرکز شهر که خود شامل مجموعه‌هایی از عناصر گوناگون مثل مسجد جامع و بازار است؛ ۲- محله‌های شهر که عناصر و فضاهای ارتباط‌دهنده محله‌ها و مراکز آنها شامل گذر، میدان و میدانچه است که در واقع، عناصر اصلی فضاهای شهری را تشکیل می‌دهند. از مهم‌ترین محله‌های قدیمی این شهر می‌توان به محله‌های ناسار، اسفنجان، جنبدان، زاوغان، کوشمغان اشاره کرد. بافت فرسوده شهر سمنان دو محدوده مصوب از سوی کمیسیون ماده پنج دارد. محدوده اول بافت فرسوده (تصویب شده در سال ۱۳۸۴) با فرم پراکنده پیش‌بینی شده است که ۱۰۵/۱ هکتار مساحت دارد. تمام محدوده‌های این بخش که محدوده تاریخی شهر را نیز پوشش می‌دهد در مرکز و جنوب سمنان واقع شده است. محدوده مصوب دوم برخلاف محدوده قبل، منسجم و از نظر نوع بافت متنوع‌تر است. مساحت این محدوده که تمام پهنه جنوبی شهر و شمال غربی شهر را شامل می‌شود، معادل ۴۵۰ هکتار است. این محدوده فرم پیوسته‌ای دارد و از نظر گونه‌بندی بافت متنوع‌تر است.

شکل ۲: نقشه موقعیت جغرافیایی شهر سمنان و بافت فرسوده (منبع: بازترسیم نگارنده، ۱۴۰۱)

Fig 2: The geographical location of Semnan city and worn-out texture

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل

بررسی ویژگی‌های پاسخگویان نشان می‌دهد که از ۳۸۰ فرد پاسخ‌دهنده، ۷۸ نفر زن و ۳۰۲ نفر مرد بودند که به ترتیب ۵۲/۲۰ درصد زن و ۷۸/۴۸ درصد را مردان تشکیل داده‌اند. از میان کل پاسخگویان، ۲۰/۷۸ درصد ۲۰ تا ۳۰ سال، ۴۲/۳۸ درصد ۳۰ تا ۴۰ سال، ۲۷/۷ درصد ۴۰ تا ۵۰ سال و ۱۳/۴۳ درصد پاسخگویان بیشتر از ۵۰ سال دارند. همچنین، ۱۱/۰۵ درصد تحصیلات زیردیپلم و دیپلم، ۳/۹۴ درصد مدرک کاردانی، ۷۷/۳۷ درصد مدرک کارشناسی و ۷/۶۴ درصد کارشناسی ارشد و بیشتر دارند؛ بنابراین توزیع مطلوبی از نظر ویژگی‌های نمونه آماری در پژوهش حاضر مشاهده می‌شود که این توزیع می‌تواند در تعمیم نتایج و جمع‌آوری دیدگاه تمامی افراد مؤثر باشد. به عبارت دیگر، این توزیع می‌تواند نشان‌دهنده جمع‌آوری نظرهای تمامی افراد روستایی باشد. بررسی دیدگاه ساکنان بافت فرسوده در زمینه مدیریت بافت نیز نشان می‌دهد که ۲۲/۶ درصد گزینه خیلی ضعیف، ۲/۱۹ درصد گزینه ضعیف، ۸/۲ درصد گزینه خیلی خوب، ۱۸/۴ درصد گزینه خوب و ۳۱/۶ درصد نیز گزینه متوسط را انتخاب کرده‌اند. در مجموع، بررسی توزیع فراوانی گویای آن است که وضعیت مدیریت شهری در بافت فرسوده از دیدگاه ساکنان رضایت‌بخش نیست. بررسی فراوانی تجمعی نیز نشان‌دهنده آن است که بیش از ۴۱/۸ درصد گزینه ضعیف و خیلی ضعیف، ۲۶/۶ درصد گزینه خوب و خیلی خوب را انتخاب کرده‌اند؛ بنابراین وضعیت مناسبی در بافت فرسوده شهر سمنان وجود ندارد.

بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب در بافت فرسوده

جدول ۲ وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب را در بافت فرسوده شهر سمنان با آزمون تی‌تک نمونه‌ای نشان می‌دهد. نتیجه آزمون نشان داد که همه متغیرهای حکمروایی خوب شهری (۲۲ متغیر) در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده است. بررسی معناداری شاخص‌های حکمروایی خوب با استفاده از میانگین گویای آن است که میانگین تمامی متغیرها بیشتر از حد متوسط و مالک آزمون ۳ بوده است؛ بنابراین می‌توان گفت که متغیرهای بررسی شده در بافت فرسوده در وضعیت پذیرفتنی قرار دارد. براساس میانگین‌های گزارش شده بهترین وضعیت مربوط به متغیر آموزش شهروندان و افزایش آگاهی‌های عمومی با میانگین ۳/۸۳۱ بوده است. همچنین، میزان انتقادپذیری و پاسخگویی مدیران در برابر شهروندان با مقدار ۳/۶۳۶، حق دسترسی به خدمات با میانگین ۳/۶۱۵ و گردش آزاد اطلاعات شهری و تسهیل دسترسی به آنها با مقدار ۳/۶۰۲ در رتبه‌های بعدی است. علاوه بر این، کمترین میانگین نیز مربوط به دو متغیر تلاش مدیران در ارائه خدمات با هزینه کمتر، کیفیت بیشتر و رضایتمندی بیشتر با مقدار ۳/۲۴۲ و نیز متغیر تدوین و انتشار قوانین و مقررات شهری برای آگاهی و راهنمایی شهروندان با مقدار ۳/۳۱۵ بوده است. مقایسه کمترین و بیشترین میانگین متغیرهای حکمروایی نشان می‌دهد که وضعیت آنها در حد متوسط ارزیابی شده است. وضعیت متغیرهای حکمروایی خوب شهری در بافت فرسوده شهر سمنان در **جدول ۲** گزارش شده است.

جدول ۲: سنجش معناداری وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب در بافت فرسوده با آزمون تیتک نمونه‌ای

Table 3: Measuring the significance of the status of good governance indicators in the worn texture with sample t-test

شاخص	متغیر	مبنای آزمون = ۳	
		مقدار t	سطح میانگین
مشارکت	تبادل نظر و مشورت کردن مسئولان با شهروندان	۶/۴۸	۰/۰۰۰
	آموزش شهروندان و افزایش آگاهی‌های عمومی	۱۵/۰۵	۰/۰۰۰
	ایجاد سازوکارهای قانونی و نهادی لازم برای مشارکت سازمان‌ها و تشکل‌های مردم	۷/۴۴	۰/۰۰۰
عدالت محوری	توزیع عادلانه منابع و امکانات شهر در بین شهروندان	۶/۳۹	۰/۰۰۰
	افزایش فرصت‌های مناسب برای همه شهروندان برای بهبود وضعیت خود	۱۱/۰۹	۰/۰۰۰
	نگرش مثبت در به‌کارگیری زنان در پست‌های مهم و مدیریتی	۹/۲۶	۰/۰۰۰
اثربخشی و کارایی	برنامه‌ای در راستای افزایش مهارت‌ها و ایجاد کارآفرینی در شهر	۹/۱۹	۰/۰۰۰
	تلاش مدیران در ارائه خدمات با هزینه کمتر و با کیفیت بیشتر و رضایتمندی بیشتر	۴/۰۳	۰/۰۰۰
	خصوصی‌سازی خدمات شهری	۹/۰۵	۰/۰۰۰
قانونمندی	میزان احترام به حقوق ساکنان شهر	۷/۴۳	۰/۰۰۰
	حق دسترسی به خدمات	۱۱/۰۵	۰/۰۰۰
	تدوین و انتشار قوانین و مقررات شهری برای آگاهی و راهنمایی شهروندان	۵/۱۹	۰/۰۰۰
شفافیت	رعایت قوانین و مقررات شهرسازی مدیران شهری	۷/۵۲	۰/۰۰۰
	اعلام عموم طرح‌ها و برنامه‌های توسعه شهری	۶/۵۳	۰/۰۰۰
	گردش آزاد اطلاعات شهری و تسهیل دسترسی به آنها	۹/۷۶	۰/۰۰۰
مسئولیت‌پذیری	شفافیت حرف مدیران شهری در تصمیم‌گیری‌ها	۸/۴۰	۰/۰۰۰
	گسترش نهادهای همگانی برای پایش فعالیت مدیران شهری	۴/۹۲	۰/۰۰۰
	نظارت دقیق شورا بر شهرداری	۴/۷۶	۰/۰۰۰
پاسخگویی	میزان انتقادپذیری و پاسخگویی مدیران در برابر شهروندان	۷/۸۶	۰/۰۰۰
	تسهیل و تسریع امور و خدمات برای ارائه خدمات و اطلاعات به شهروندان	۹/۲۱	۰/۰۰۰
	امکانات و تسهیلاتی برای رسیدگی به شکایان شهروندان	۸/۴۶	۰/۰۰۰
	تشریح برنامه‌ها و کارهای انجام‌شده یا در دست انجام خود برای شهروندان	۷/۲۷	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

معناداری تفاوت و اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بافت فرسوده

در پژوهش حاضر برای آنکه معناداری و اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بافت فرسوده مشخص شود از آزمون فریدمن استفاده شده است. نتیجه آزمون فریدمن برای سنجش معناداری تفاوت و

اولویت‌بندی شاخص‌های حکمروایی نشان می‌دهد که شاخص‌ها در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده است؛ بنابراین شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بافت فرسوده براساس دیدگاه جامعه آماری با یکدیگر تفاوت معناداری داشته‌اند؛ اما وضعیت متفاوتی نیز می‌تواند داشته باشند. مقدار کای اسکوتر نیز برابر با ۱۸/۹۸۳ بوده است. بررسی میانگین رتبه‌ای آزمون فریدمن بیانگر آن است که بیشترین میانگین رتبه‌ای مربوط به شاخص عدالت‌محوری با مقدار ۴/۲۴ بوده است که نشان‌دهنده بیشترین تفاوت میان ۷ شاخص حکمروایی است. همچنین، شاخص شفافیت با میانگین ۴/۱۸ و شاخص مشارکت با میانگین ۴/۱۲ به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارد. علاوه بر این، شاخص قانونمندی با میانگین ۳/۷۵ کمترین تفاوت را با دیگر شاخص‌های حکمروایی خوب داشته است. [جدول ۳](#) معناداری و اولویت‌بندی شاخص‌های حکمروایی خوب شهری را در بافت فرسوده نشان می‌دهد.

جدول ۳: تفاوت و اولویت‌بندی شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بافت فرسوده با آزمون فریدمن

Table 3: Significance of difference and prioritization of good urban governance in the worn texture of with Friedman's test

سطح معناداری		۰/۰۰۰
کای اسکوتر		۱۸/۹۸۳
درجه آزادی		۶
حجم نمونه		۳۸۰
شاخص‌های حکمروایی	میانگین رتبه‌ای	رتبه
مشارکت	۴/۱۲	۳
عدالت‌محوری	۴/۲۴	۱
اثربخشی و کارایی	۳/۹۵	۵
قانونمندی	۳/۷۵	۷
شفافیت	۴/۱۸	۲
مسئولیت‌پذیری	۴/۰۰	۴
پاسخگویی	۳/۷۷	۶

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

بررسی وضعیت شاخص‌های بازآفرینی در بافت فرسوده

در این بخش از پژوهش، شاخص‌های بازآفرینی در چهار بُعد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی سنجش شده است. وضعیت شاخص‌های بازآفرینی در بافت فرسوده شهر سمنان با آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که به جزء شاخص شبکه دسترسی و معابر با سطح معناداری ۰/۰۸۶ دیگر شاخص‌های بازآفرینی شهری در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰۰۰/۰ معنادار بوده‌اند. براساس میانگین‌های گزارش‌شده، بهترین وضعیت مربوط به تعلق خاطر با میانگین ۳/۵۳۱، انسجام اجتماعی با مقدار ۳/۴۲۱ و روابط اجتماعی با میانگین ۳/۳۷۶ بوده است که میانگین بیشتر از حد متوسط آزمون ۳ را داشته‌اند؛ بنابراین این شاخص‌ها در وضعیت متوسطی قرار دارند. بررسی میانگین دیگر

شاخص‌های بازآفرینی شهری نشان‌دهنده آن است که وضعیت مطلوبی در بافت فرسوده شهر سمنان وجود ندارد؛ زیرا میانگین شاخص‌ها پایین‌تر از حد متوسط ۳ بوده است؛ بنابراین دیگر شاخص‌های بازآفرینی شهری در بافت فرسوده شرایط مطلوبی ندارند. از جمله این شاخص‌ها می‌توان به مشارکت و توجه به نقش مردم، آموزش و مهارت‌های حرفه‌ای، فرصت‌های شغلی، توزیع ثروت، جذب سرمایه، جلوگیری از ساخت‌وساز تک‌کاربردی، تجهیزات و زیرساخت‌های شهری، حفاظت از بافت تاریخی، اقدام‌های صرفه‌جویی در آب، چشم‌انداز فیزیکی محدوده و بهره‌وری و مدیریت بهینه مصرف انرژی اشاره کرد؛ بنابراین شاخص‌های ذکر شده در بافت فرسوده شهر سمنان تأیید نشد و همچنان مشکلات بسیاری در این زمینه‌ها وجود دارد. در [جدول ۴](#) وضعیت شاخص‌های بازآفرینی شهری در بافت فرسوده شهر سمنان آورده شده است.

جدول ۴: سنجش معناداری وضعیت شاخص‌های بازآفرینی در بافت فرسوده با آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 4: Measuring the significance of the status of regeneration indicators in the worn texture with sample t-test

میانای آزمون = ۳			شاخص	ابعاد
میانگین	سطح	مقدار t		
۳/۵۳۱	۰/۰۰۰	۹/۶۱	تعلق خاطر	بازآفرینی اجتماعی
۲/۲۲۸	۰/۰۰۰	-۱۳/۱	مشارکت و توجه به نقش مردم	
۳/۳۷۶	۰/۰۰۰	۶/۷۳	روابط اجتماعی	
۲/۳۸۶	۰/۰۰۰	-۱۱/۳	آموزش و مهارت‌های حرفه‌ای	
۳/۴۲۱	۰/۰۰۰	۷/۳۶	انسجام اجتماعی	
۲/۷۶۳	۰/۰۰۰	-۴/۹۷	آسیب‌های اجتماعی (کاهش جرم و ...)	بازآفرینی اقتصادی ۲/۴۵۰
۲/۴۰۷	۰/۰۰۰	-۹/۸۷	افزایش فرصت‌های شغلی	
۲/۴۰۵	۰/۰۰۰	-۱۰/۱	کاهش فقر و اختلاف طبقاتی	
۲/۶۸۴	۰/۰۰۰	-۵/۶۱	بهبود توزیع ثروت	
۲/۳۷۱	۰/۰۰۰	-۱۱/۷	بهبود عرضه و تقاضای بازار	
۲/۴۰۵	۰/۰۰۰	-۸/۲۱	جذب سرمایه	بازآفرینی کالبدی
۲/۵۸۹	۰/۰۰۰	-۶/۱۹	تنوع فعالیت‌های تجاری و اصناف	
۱/۹۳۶	۰/۰۰۰	-۱۶/۲	جلوگیری از ساخت‌وساز تک‌کاربردی	
۲/۲۴۲	۰/۰۰۰	-۱۱/۹	تشویق کاربری چندمنظوره	
۲/۴۸۹	۰/۰۰۰	-۸/۷۸	افزایش سطح کمی و کیفی تأسیس‌ها	
۲/۲۸۶	۰/۰۰۰	-۱۲/۱	تجهیزات و زیرساخت‌های شهری	بازآفرینی محیطی
۲/۲۴۴	۰/۰۰۰	-۱۰/۰۴	بهبود حمل و نقل	
۲/۸۲۳	۰/۰۰۲	-۳/۱۷	حفاظت از بافت تاریخی	
۲/۹۰۵	۰/۰۸۶	-۱/۷۲	شبکه دسترسی و معابر	
۲/۳۳۴	۰/۰۰۰	-۱۳/۵	استفاده از اراضی نیمه‌کاره یا رها شده	
۲/۱۸۶	۰/۰۰۰	-۱۲/۲	بهره‌وری و مدیریت بهینه مصرف انرژی	بازآفرینی محیطی
۲/۲۲۸	۰/۰۰۰	-۱۲/۱	اقدام‌های صرفه‌جویی در آب	
۲/۴۳۱	۰/۰۰۰	-۱۰/۱	بازیافت زباله	
۲/۱۳۶	۰/۰۰۰	-۱۳/۳	چشم‌انداز فیزیکی محدوده	
۲/۵۲۱	۰/۰۰۰	-۸/۵۶	مرمت و تعمیر خانه‌ها	
۲/۸۸۱	۰/۰۲۰	-۲/۳۳	بهداشت محیط	بازآفرینی محیطی
۲/۵۶۰	۰/۰۰۰	-۶/۵۹	آگاهی زیست‌محیطی	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

بررسی نتایج آزمون مربوط به بازآفرینی شهری در سطح ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی بیانگر آن است که سه بُعد بازآفرینی اقتصادی، کالبدی و محیطی در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده و فقط بازآفرینی اجتماعی با مقدار ۰/۱۸۹ در بافت فرسوده معنادار نشده است. بررسی میانگین و مقدار تی آزمون نشان می‌دهد که وضعیت همه ابعاد، ضعیف است؛ زیرا میانگین‌های گزارش شده پایین‌تر از حد متوسط آزمون ۳ است. بررسی نتیجه آزمون در سطح مجموع ابعاد نیز، نشان‌دهنده معناداری کمتر از ۰/۰۵ است. همچنین، میانگین مجموع ابعاد برابر با ۲/۵۷۲ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت بازآفرینی شهری در بافت فرسوده پذیرفتنی نیست (جدول ۵).

جدول ۵: سنجش معناداری وضعیت ابعاد بازآفرینی در بافت فرسوده با آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 5: Measuring the significance of the status of dimensions of urban regeneration in the worn texture with sample t-test

مبنای آزمون = ۳			شاخص
میانگین	سطح معناداری	مقدار t	
۲/۹۵۱	۰/۱۸۹	-۱/۳۱۵	بازآفرینی اجتماعی
۲/۴۸۴	۰/۰۰۰	-۱۰/۳۶	بازآفرینی اقتصادی
۲/۴۳۲	۰/۰۰۰	-۱۷/۳۹	بازآفرینی کالبدی
۲/۴۲۱	۰/۰۰۰	-۱۳/۶۱	بازآفرینی محیطی
۲/۵۷۲	۰/۰۰۰	-۱۱/۷۸	بازآفرینی شهری (مجموع ابعاد)

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

بررسی ارتباط حکمروایی خوب و بازآفرینی شهری

در پژوهش حاضر برای بررسی ارتباط بین حکمروایی خوب و بازآفرینی شهری در بافت فرسوده شهر سمنان با توجه به ماهیت داده که فاصله‌ای است، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. براساس نتایج محاسبه شده از آزمون مشاهده می‌شود که بین حکمروایی خوب و بازآفرینی شهری ارتباط معنادار آماری در سطح کمتر از ۰/۰۱ و برابر با ۰/۰۰۰ وجود دارد. براساس نتیجه همبستگی پیرسون، میزان ارتباط معناداری در سطح ۰/۰۱ برابر با ۰/۴۶۹ بوده که در بافت فرسوده یک ارتباط مستقیم، مثبت و متوسط ارزیابی می‌شود. توضیح اینکه با بهبود شاخص‌های حکمروایی، وضعیت بازآفرینی بافت فرسوده نیز بهبود پیدا می‌کند؛ بنابراین تقویت شاخص‌های حکمروایی با مدل مدیریت شهری مناسب در راستای بازآفرینی بافت فرسوده مؤثر است.

جدول ۶: ارتباط خوب و بازآفرینی شهری در بافت فرسوده شهر سمنان (همبستگی پیرسون)

Table 6: The relationship between good governance and urban regeneration in the worn texture of Semnan city (Pearson correlation)

سطح معناداری	میزان همبستگی	شاخص	
۰/۰۰۰	۰/۴۶۹	بازآفرینی شهری	حکمروایی خوب

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

سنجش تأثیر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بازآفرینی بافت فرسوده شهر سمنان تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نشان می‌دهد که میزان خطای آلفای (Sig) تحلیل واریانس مدل رگرسیونی کمتر از میزان خطای پذیرفته (۰/۰۵) و برابر با ۰/۰۰۰ است؛ بنابراین بین حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی در سطح اطمینان بیشتر از ۹۹ درصد ارتباط معنادار وجود دارد. علاوه بر این، شاخص‌های حکمروایی خوب شهری نیز در بازآفرینی بافت فرسوده اثرگذار است.

جدول ۷: آزمون معناداری رگرسیونی مدل تأثیر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بازآفرینی بافت فرسوده شهر سمنان

Table 7: Significance test of the regression model of the effect of good urban governance indicators on the regeneration of the worn texture of Semnan city

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	مربع میانگین	مقدار F	معناداری
رگرسیون	۷۵/۵۵۸	۷	۱۰/۷۹۴	۳۵/۲۷۳	۰/۰۰۰
مقدار باقی مانده	۱۱۳/۸۳۷	۳۷۲	۰/۳۰۶		
کل	۱۸۹/۳۹۴	۳۷۹	***		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

بر اساس [جدول ۸](#) مشاهده می‌شود که میزان همبستگی بین شاخص‌های حکمروایی خوب و بازآفرینی شهری برابر با ۶۳۲/۰ است که یک همبستگی مستقیم به شمار می‌آید. شاخص‌های بررسی شده در مجموع، توان تبیین ۶۳/۲ درصد از تغییرات (واریانس) بازآفرینی بافت فرسوده را دارند؛ در حالی که عوامل یا شاخص‌های دیگر حدود ۳۶/۸ درصد از تغییرات این موضوع را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۳۹۹ است؛ در حالی که ضریب تعیین اصلاح شده برابر با ۳۸۸/۰ بوده است؛ بنابراین شاخص‌های به‌کاررفته در مدل توانسته‌اند به‌خوبی عمل کنند و برازش مناسبی نیز ارائه دهند.

جدول ۸: تبیین تغییرات متغیر وابسته (بازآفرینی بافت فرسوده) با شاخص‌های حکمروایی خوب شهری

Table 8: Explaining changes in the dependent variable (The regeneration of worn texture) through indicators of good urban governance

مدل	مقدار R	ضریب تعیین	ضریب تعیین اصلاح شده	خطای انحراف استاندارد
***	۰/۶۳۲	۰/۳۹۹	۰/۳۸۸	۰/۵۵۳۱۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

نتیجه نشان داد که به‌جزء دو شاخص مشارکت با مقدار ۰/۳۹۹ و پاسخگویی با مقدار ۰/۷۶۸، دیگر شاخص‌های حکمروایی در سطح کمتر از ۰/۰۵ تأثیرهای چشمگیری در بازآفرینی بافت فرسوده و ارتقای آن دارند. نکته دیگر اینکه میزان قدرت شاخص‌های حکمروایی خوب در بازآفرینی شهری یک‌سان نیست. شاخص شفافیت با مقدار بتا برابر با ۳۲۴/۰ بیشترین تأثیرگذاری را بر بازآفرینی بافت فرسوده داشته است. همچنین، شاخص عدالت‌محوری با تبیین ۳۱۱/۰ در رتبه دوم و شاخص قانونمندی با مقدار بتا ۰/۲۷۹ در رتبه سوم شناخته شده است. دو شاخص مسئولیت‌پذیری با مقدار بتا ۰/۲۴۰ و اثربخشی و کارایی با مقدار بتا ۰/۱۹۱ در رتبه‌های بعد تأثیرگذار قرار گرفته‌اند؛ بنابراین شاخص شفافیت و عدالت بیشترین تأثیرگذاری را در بازآفرینی بافت فرسوده شهر سمنان و ارتقای آن دارند ([جدول ۹](#)).

جدول ۹: آمار ضرایب مدل رگرسیونی متغیر مستقل (شاخص‌های حکمروایی خوب شهری)

Table 9: The statistic of the coefficients of the independent variable regression model (indicators of good urban governance)

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	مقدار t	معناداری
	مقدار B	خطای استاندارد	مقدار بتا		
مقدار ثابت	۰/۵۲۳	۰/۲۱۲		۲/۴۷۰	۰/۰۱۴
مشارکت	۰/۰۴۲	۰/۰۵۰	۰/۰۵۶	۰/۸۴۵	۰/۳۹۹
عدالت‌محوری	۰/۳۱۵	۰/۰۶۰	۰/۳۱۱	۵/۲۷۷	۰/۰۰۰
اثربخشی و کارایی	۰/۱۴۹	۰/۰۴۶	۰/۱۹۱	۳/۲۶۸	۰/۰۰۱
قانونمندی	۰/۳۱۱	۰/۰۶۹	۰/۲۷۹	۴/۴۸۷	۰/۰۰۰
شفافیت	۰/۲۲۳	۰/۰۴۶	۰/۳۲۴	۴/۸۲۳	۰/۰۰۰
مسئولیت‌پذیری	۰/۱۸۴	۰/۰۴۳	۰/۲۴۰	۴/۲۴۸	۰/۰۰۰
پاسخگویی	۰/۰۱۹	۰/۰۶۵	۰/۰۲۰	۰/۲۹۶	۰/۷۶۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

نتیجه‌گیری

حکمروایی خوب شهری اهمیت بسیار زیادی برای بازآفرینی بافت فرسوده شهرها دارد. بافت فرسوده شهرها به دلیل بی‌توجهی به مسائل شهری، نداشتن برنامه‌ریزی مناسب و استفاده نامناسب از فضاهای شهری به وجود می‌آید؛ در نتیجه شهرها با مشکلاتی مانند تراکم جمعیتی، افزایش آلودگی هوا، کاهش کیفیت زندگی شهروندان و ناهماهنگی در توسعه مواجه می‌شوند. برای بازآفرینی بافت فرسوده شهرها نیاز به یک حکمروایی خوب شهری است تا بتوان با همکاری با جامعه محلی، برنامه‌های مناسبی برای بازسازی و بهبود فضاهای شهری ارائه داد. برنامه‌ریزی شهری مناسب باید به شهروندان فرصت دهد تا به راحتی و با استفاده از حمایت‌های لازم به فضاهای شهری دسترسی داشته باشند. این کار می‌تواند باعث ایجاد ارتباطات بین شهروندان و حکومت محلی شود و به دنبال آن بازآفرینی بافت فرسوده شهرها تسهیل می‌شود. برای شناخت این ارتباط نیازمند، سنجش و وضعیت موجود از لحاظ شاخص‌های حکمروایی و بازآفرینی شهری است؛ بنابراین در پژوهش حاضر کوشش شد که وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب در بافت فرسوده شهری سمنان بررسی و سپس تأثیر آنها بر بازآفرینی شهری تبیین شود. نتیجه این پژوهش نشان داد که متغیرها و شاخص‌های حکمروایی خوب در بافت فرسوده در وضعیت متوسط قرار دارند؛ به گونه‌ای که بهترین وضعیت مربوط به متغیر آموزش شهروندان و افزایش آگاهی‌های عمومی، انتقادپذیری و پاسخگویی مدیران در برابر شهروندان، حق دسترسی به خدمات و گردش آزاد اطلاعات شهری و تسهیل دسترسی به آنهاست. بررسی نتایج در سطح شاخص‌های حکمروایی نیز تأیید می‌کند که شاخص عدالت‌محوری و شفافیت بهترین وضعیت را در میان شاخص‌های حکمروایی در بافت فرسوده شهر سمنان دارند. نتیجه این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش‌های [توکلی‌نیا و یداله‌نیا \(۱۳۹۷\)](#) و [شارما هم‌پوشانی دارد \(Sharma, 2020\)](#)؛ زیرا در این پژوهش‌ها به اهمیت شاخص‌های حکمروایی و وضعیت آنها اشاره شده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که وضعیت بازآفرینی بافت فرسوده شهر

سمنان پذیرفتنی نیست؛ زیرا بررسی شاخص‌های مختلف از لحاظ بازآفرینی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی نشان‌دهنده این مطلب است که به‌جزء در چند نمونه، در زمینه بازآفرینی این بافت، عملکرد مطلوبی از دیدگاه شهروندان وجود ندارد و مشکلات و مسائل مختلفی وجود دارد. از مهم‌ترین مسائل و مشکلات در این زمینه می‌توان به ضعف مشارکت و توجه به نقش مردم، ضعف آموزش و مهارت‌های حرفه‌ای، بی‌توجهی به فراهم کردن فرصت‌های شغلی، توزیع نکردن ثروت، جذب‌نشدن سرمایه، ممانعت‌نکردن از ساخت‌وساز تک‌کاربردی، توسعه‌نیافتن تجهیزات و زیرساخت‌های شهری، بی‌توجهی به حفاظت از بافت تاریخی، صرفه‌جویی نکردن در آب و عدم بهره‌وری و مدیریت بهینه مصرف انرژی اشاره کرد. محققان پژوهش‌های ایدزاک و موسیاکوسکا، ژی و همکاران و [گلپایگانی و همکاران \(۱۴۰۰\)](#) نیز به وجود مسائل مختلف اجتماعی و کالبدی اعم از توزیع‌نکردن ثروت، آسیب‌های اجتماعی در محله‌ها، آموزش‌ندیدن، توسعه‌نیافتن تأسیسات و امکانات، فرم نامناسب بناها و ... در بحث بازآفرینی شهری اشاره کرده‌اند ([Idczak & Musiałkowska, 2021](#); [Xie et al., 2021](#))؛ بنابراین نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش‌های ذکر شده هم‌خوانی دارد. در مجموع، وضعیت شاخص‌های حکمروایی به نسبت بازآفرینی در بافت فرسوده بهتر بوده است و براساس همین شرایط، نتیجه پژوهش نشان داد که بین شاخص‌های حکمروایی و بازآفرینی بافت فرسوده، ارتباط معناداری وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که شاخص‌های حکمروایی می‌توانند به ارتقای بازآفرینی بافت کمک کنند. همچنین، نتیجه نشان داد که در این زمینه بیشترین تأثیرگذاری در میان شاخص‌های حکمروایی در بازآفرینی شهری مربوط به دو شاخص شفافیت و عدالت‌محوری است. در واقع، این دو شاخص می‌توانند زمینه و بستر لازم را برای توسعه و بازآفرینی بافت فرسوده فراهم کنند. علاوه بر این، قانونمندی، مسئولیت‌پذیری، کارایی و مشارکت نیز در راستای بازآفرینی شهری تأثیرگذار هستند. نتیجه این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش‌های لیو و همکاران، شارما، گیل‌مور و سیمپسون، [قاید رحمتی و همکاران \(۱۳۹۶\)](#)، [سرور و همکاران \(۱۳۹۸\)](#)، [گلپایگانی و همکاران \(۱۴۰۰\)](#)، [ابراهیمی و چاره‌چو \(در دست چاپ\)](#) هم‌خوانی دارد ([Liu et al., 2021](#); [Sharma, 2020](#); [Gilmour & Simpson, 2020](#))؛ زیرا در پژوهش‌های ذکر شده به وجود ارتباط و تأثیرگذاری شاخص‌های حکمروایی خوب و بازآفرینی شهری اشاره شده است. در پژوهش حاضر بر روی شاخص‌های قانونمندی، شفافیت، مشارکت و استفاده از سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای بازآفرینی شهری تأکید و نیز بر تأیید وجود ارتباط معناداری به اثرگذاری شاخص‌های حکمروایی خوب در بازآفرینی بافت فرسوده اشاره شده است. باتوجه به نتایج اشاره‌شده پیشنهاد می‌شود که ۱- در راستای ارتقای شاخص شفافیت و تأثیر آن در بازآفرینی بافت فرسوده، دسترسی به اطلاعات برای همگان در مدیریت شهری شهر سمنان با ایجاد سیستم فناوری فراهم شود؛ ۲- پیشنهاد می‌شود که به طرح‌ها و برنامه‌های توسعه در سطح محله‌ها با مشارکت شهروندان از تصمیم‌گیری تا تصمیم‌سازی تأکید شود؛ ۳- پیشنهاد می‌شود در راستای ارتقای بازآفرینی شهری و تأثیرگذاری شاخص عدالت‌محوری در بازآفرینی بافت فرسوده شهر سمنان، امکانات و خدمات به‌طور مساوی در محله‌های بافت فرسوده توزیع شود؛ ۴- پیشنهاد می‌شود که به آموزش و مهارت‌های لازم برای مشارکت جامعه محلی به‌ویژه زنان در بازآفرینی بافت فرسوده تأکید شود؛ ۶- پیشنهاد می‌شود که آیین‌نامه‌ها، قوانین و مقررات باتوجه به شرایط بومی شهر سمنان در زمینه بازآفرینی بافت فرسوده بازنگری صورت گیرد.

منابع

- ابراهیمی، جمشید، و چاره‌چو، فرزین (در دست چاپ). بررسی نقش حکمروایی خوب در بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: شهر کامیاران). پژوهش‌های جغرافیای انسانی. 10.22059/JHGR.2022.335894.1008427
- امینی، میلاد، صارمی، حمیدرضا، و قالیباف، محمدباقر (۱۳۹۷). جایگاه حکمروایی شهری در فرآیند بازآفرینی بافت فرسوده شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۲ شهر تهران). تحقیقات جغرافیایی، ۳۳(۳)، ۲۰۲-۲۱۷.
<http://dx.doi.org/10.29252/geores.33.3.202>
- بحرینی، سید حسین، ایزدی، محمدسعید، و مفیدی، مهرانوش (۱۳۹۲). رویکردها و سیاست‌های نوسازی شهری (از بازسازی تا بازآفرینی شهری پایدار). فصلنامه مطالعات شهری، ۳(۹)، ۱۷-۳۰.
https://urbstudies.uok.ac.ir/article_7883.html
- توکلی نیا، جمیله، و یداله‌نیا، حسین (۱۳۹۷). تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب در باز آفرینی شهری از منظر ساکنان محله (مطالعه موردی: محله تجریش). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱(۳۳)، ۲۶۵-۲۸۰.
https://www.jgeoqeshm.ir/article_83875.html
- سرور، هوشنگ، امرایی، مهتاب، قربانی سپهر، آرش، و امینی بادامیار، شیرین (۱۳۹۸). حکمروایی شایسته و بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: محله ۴ شهر آذرشهر). توسعه فضاهای پیراشهری، ۱(۲)، ۷۱-۸۴.
https://www.jpurd.ir/article_114011.html
- شهریاری، محمدرضا (۱۴۰۰). سنجش شاخص‌های بازآفرینی شهری و تأثیر آن بر کیفیت زندگی شهروندان (مورد مطالعه: محله شریف آباد). مجله جغرافیا و روابط انسانی، ۴(۲)، ۳۳۶-۳۵۶.
https://www.gahr.ir/article_139944.html
- عسکری‌زاده اردستانی، سهیلا، ضرابی، اصغر، و تقوایی، مسعود (۱۳۹۷). بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر اراک. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۶(۱)، ۳۰۹-۳۳۵.
<https://doi.org/10.22067/geography.v16i1.74544>
- قاسمی، حبیب، میری، غلامرضا، و حافظ رضازاده، معصومه (۱۴۰۰). تحلیل نقش حکمروایی خوب شهری در بازآفرینی بافت فرسوده شهری براساس تئوری داده‌بنیاد (مورد مطالعه: شهرضا). مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، ۲(۴)، ۳۷-۵۶.
<http://dx.doi.org/Doi:10.52547/gsm.2.4.37>
- قاید رحمتی، صفر، زنگی‌شاهی، سجاد، و نوری، سودابه (۱۳۹۶). حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی پایدار بافت نابسامان (شهر کرمانشاه). اولین کنفرانس بین‌المللی و هشتمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد. <https://civilica.com/doc/646722>
- کوزه‌گر، لطفعلی، آدینه‌وند، علی‌اصغر، علیان، مهدی، و نظری، نرگس (۱۳۹۵). ارزیابی مدیریت شهر اهواز در چارچوب حکمرانی خوب شهری. معماری شهری پایدار، ۴(۲)، ۱-۱۶.
https://jsaud.sru.ac.ir/article_662.html
- گلپایگانی، ندا، میری، غلامرضا، و انوری، محمودرضا (۱۴۰۰). واسنجی وضعیت کالبدی سکونتگاه‌های غیررسمی با تأکید بر مدیریت شهری (مطالعه موردی: شهرک جعفرآباد کرمانشاه). مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، ۲(۲)، ۱۲۵-۱۴۴.
<http://dx.doi.org/Doi:10.52547/gsm.2.2.117>

موحد، علی، کمان رودی، موسی، ساسان‌پور، فرزانه، و قاسمی کفرودی، فرزاد (۱۳۹۳). بررسی حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران). فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری،

۲(۷)، ۱۴۷-۱۷۶. https://shahr.journals.umz.ac.ir/article_1012.html

مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵. مرکز آمار ایران. <https://www.amar.org.ir>

References

- Amini, M., Saremi, H., & Ghalibaf, M. (2018). The role of urban governance in the urban worn texture regeneration process (Case study: district 12 of Tehran). *Journal Of Geographical Research*, 33(3), 202-217. <http://dx.doi.org/10.29252/geores.33.3.202> [In Persian].
- Askarizadeh Ardestani, S., Zarabi, A., & Taghvaei, M. (2018). Examining the status of good urban governance indicators in arak city. *Journal of Geography and Regional Development*, 16(1), 309-335. <https://doi.org/10.22067/geography.v16i1.74544> [In Persian].
- Awad, J., & Jung, C. (2022). Extracting the planning elements for sustainable urban regeneration in Dubai with AHP (analytic hierarchy process). *Sustainable Cities and Society*, 76(2), 18-39. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2021.103496>
- Bahraini, H., Izadi, M. S., & Mofidi, M. (2014). The approaches and policies of urban renewal from urban reconstruction to sustainable urban regeneration. *Motaleate Shahri*, 3(9), 17-30. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_7883.html [In Persian].
- Baratta, A. F. L., Calcagnini, L., Finucci, F., & Magarò, A. (2023). Innovative housing policy tools: impact indicators in the NRRP Urban Regeneration Programmes. *VITRUVIO-International Journal of Architectural Technology and Sustainability*, 8(1), 58-69. <https://doi.org/10.4995/vitruvio-ijats.2023.19476>
- Biswas, R., Jana, A., Arya, K., & Ramamritham, K. (2019). A good-governance framework for urban management. *Journal of Urban Management*, 8(2), 225-236. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.12.009>
- Boex, J., Malik, A. A., Brookins, D., Edwards, B., & Zaidi, H. (2020). The political economy of urban governance in Asian cities: delivering water, sanitation and solid waste management services. *New Urban Agenda in Asia-Pacific: Governance for Sustainable and Inclusive Cities*, 23(2), 301-329. https://doi.org/10.1007/978-981-13-6709-0_11
- Burris, S., & Lin, V. (2021). Law and urban governance for health in times of rapid change. *Health Promotion International*, 36(Supplement_1), i4-i12. <https://doi.org/10.1093/heapro/daab064>
- Castán Broto, V., & Westman, L. K. (2020). Ten years after Copenhagen: Reimagining climate change governance in urban areas. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 11(4), 1-19. <https://doi.org/10.1002/wcc.643>
- Certomà, C. (2022). Future scenarios of Digital Social Innovation in urban governance. A collective discussion on the socio-political implications in Ghent. *Cities*, 122(2), 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103542>
- Chan, H. H., Hu, T. S., & Fan, P. (2019). Social sustainability of urban regeneration led by industrial land redevelopment in Taiwan. *European planning studies*, 27(7), 1245-1269. <https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1577803>
- Coffey, B., Bush, J., Mumaw, L., De Kleyn, L., Furlong, C., & Cretney, R. (2020). Towards good governance of urban greening: insights from four initiatives in Melbourne, Australia. *Australian Geographer*, 51(2), 189-204. <https://doi.org/10.1080/00049182.2019.1708552>
- Ebrahimi, J., & Charehjo, F. (In-Press). Investigating the role of good urban governance in regeneration of urban worn-out textures (Case study: Kamiyaran city). *Human Geography Research*. 0.22059/JHGR.2022.335894.1008427 [In Persian].
- Ghaed Rahmati, S., Zangisheh Yei, S., & Nouri, S. (2016). Good urban governance and sustainable regeneration of the disordered context (Kermanshah city). *The First International Conference and The Eighth National Conference on Urban Planning and Management*, Mashhad. <https://civilica.com/doc/646722> [In Persian].

- Ghasemi, H., Miri, G. R., & Hafez Rezazadeh, M. (2020). Analysis of the role of good urban governance in the regeneration of worn-out urban fabric based on foundational data theory (Case study: Shahreza). *Geographical Studies of Mountainous Regions*, 2(4), 37-56. <http://dx.doi.org/Doi:10.52547/gsm.2.4.37> [In Persian].
- Gilmour, D., & Simpson, E. (2021). Urban regeneration indicators: A proxy for assessing common good. *Emerald Open Research*, 3(2), 1-17. <https://doi.org/10.1108/EOR-05-2023-0009>
- Golpaygani, N., Miri, G., & Anvari M. (2021). Analysis of the physical condition of informal settlements with emphasis on urban management (Case study: Jafarabad town Kermanshah). *Geographical Studies of Mountainous Regions*, 2(2), 125-144. <http://dx.doi.org/Doi:10.52547/gsm.2.2.117> [In Persian].
- Hardi, R., & Gohwong, S. (2020). E-government based urban governance on the smart city program in makassar, Indonesia. *Journal of Contemporary Governance and Public Policy*, 1(1), 12-17. <https://doi.org/10.46507/jcgpp.v1i1.10>
- Idczak, P., & Musiałkowska, I. (2021). Urban Regeneration as a Specific Type of Public Policy Response to Urban Decline. *The Case of Poland. Open Political Science*, 4(1), 204-218. <https://doi.org/10.1515/openps-2021-0019>
- Iran Statistics Center (2015). *Population and housing census 2015*. Iran Statistics Center. <https://www.amar.org.ir> [In Persian].
- Kaufmann, W., & Lafarre, A. (2021). Does good governance mean better corporate social performance? A comparative study of OECD countries. *International Public Management Journal*, 24(6), 762-791. <https://doi.org/10.1080/10967494.2020.1814916>
- Kim, G., Newman, G., & Jiang, B. (2020). Urban regeneration: Community engagement process for vacant land in declining cities. *Cities*, 102(1), 1019. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102730>
- Koozehgar, L., Adinehvand, A., Alian, M., & Nazari, N. (2017). Assessment of ahvaz urban management in the context of good governance, an effort to achieve sustainable management. *Journal Of Sustainable Architecture and Urban Design*, 4(2), 1-16. https://jsaud.sru.ac.ir/article_662.html [In Persian].
- Korkmaz, C., & Balaban, O. (2020). Sustainability of urban regeneration in Turkey: Assessing the performance of the North Ankara Urban Regeneration Project. *Habitat International*, 95(2), 26-47. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.102081>
- Kuo, N. L., Chen, T. Y., & Su, T. T. (2020). A new tool for urban governance or just rhetoric? The case of participatory budgeting in Taipei City. *Australian Journal of Social Issues*, 55(2), 125-140. <https://doi.org/10.1002/ajs4.110>
- Lak, A., Gheitasi, M., & Timothy, D. J. (2020). Urban regeneration through heritage tourism: Cultural policies and strategic management. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 18(4), 386-403. <https://doi.org/10.1080/14766825.2019.1668002>
- Li, B., Yang, K., Axenov, K. E., Zhou, L., & Liu, H. (2022). Trade-Offs, Adaptation and Adaptive Governance of Urban Regeneration in Guangzhou, China (2009–2019). *Land*, 12(1), 139-156. <https://doi.org/10.3390/land12010139>
- Li, X., Zhang, F., Hui, E. C. M., & Lang, W. (2020). Collaborative workshop and community participation: A new approach to urban regeneration in China. *Cities*, 102(2), 43-63. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102743>
- Liu, G., Fu, X., Han, Q., Huang, R., & Zhuang, T. (2021). Research on the collaborative governance of urban regeneration based on a Bayesian network: The case of Chongqing. *Land Use Policy*, 109(1), 42-64. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105640>
- Mecca, B., & Lami, I. M. (2020). The appraisal challenge in cultural urban regeneration: An evaluation proposal. *Abandoned Buildings in Contemporary Cities: Smart Conditions for Actions*, 23(2), 49-70. https://doi.org/10.1007/978-3-030-35550-0_5
- Meyer, N., & Auriacombe, C. (2019). Good urban governance and city resilience: An afrocentric approach to sustainable development. *Sustainability*, 11(19), 1-18. <https://doi.org/10.3390/su11195514>

- Mohed, A., Kaman Roudi, M., Sasanpour, F., & Ghasemi Kafroodi, F. (2014). Investigating good urban governance in urban neighborhoods (Study case: District 19 of Tehran municipality). *Quarterly Journal of Urban Planning Studies*, 2(7), 147-176. https://shahr.journals.umz.ac.ir/article_1012.html [In Persian].
- Peverini, M. (2021). Grounding urban governance on housing affordability: a conceptual framework for policy analysis. Insights from Vienna. *Partecipazione e conflitto*, 14(2), 848-869. <http://dx.doi.org/10.1285/i20356609v14i2p848>
- Qiao, Z., Liu, L., Qin, Y., Xu, X., Wang, B., & Liu, Z. (2020). The impact of urban renewal on land surface temperature changes: A case study in the main city of Guangzhou, China. *Remote Sensing*, 12(5), 794-812. <https://doi.org/10.3390/rs12050794>
- Ruá, M. J., Huedo, P., Civera, V., & Agost-Felip, R. (2019). A simplified model to assess vulnerable areas for urban regeneration. *Sustainable Cities and Society*, 46, 101440. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2019.101440>
- Salmah, A. U. (2020). The impact of effectiveness and participation in good governance on the quality of healthy urban planning in Makassar City, Indonesia. *EurAsian Journal of BioSciences*, 14, 6207-6211.
- Sarwar, H., Emrai, M., Ghorbani Sepehr, A., & Amini Badamiar, Sh. (2018). Decent governance and regeneration of dilapidated urban tissues (Case study: 4th neighborhood of Azarshahr city). *Development of Peri-Urban Spaces*, 1(2), 71-84. https://www.jpUSD.ir/article_114011.html [In Persian].
- Seo, U. S. (2020). Urban regeneration governance, community organizing, and artists' commitment: A case study of Seongbuk-dong in Seoul. *City, Culture and Society*, 21(2), 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2019.100328>
- Shahriari, M. R. (1400). Measuring the indicators of urban regeneration and its effect on the quality of life of citizens (Case study: Sharif Abad neighborhood). *Journal Of Geography and Human Relations*, 4(2), 336-356. https://www.gahr.ir/article_139944.html [In Persian].
- Sharma, P. (2020). Opportunities and struggles of decentralized governance reform for urban municipalities in India. *World Development Perspectives*, 17(1), 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.wdp.2020.100174>
- Tasan-Kok, T., van den Hurk, M., Özogul, S., & Bittencourt, S. (2019). Changing public accountability mechanisms in the governance of Dutch urban regeneration. *European Planning Studies*, 27(6), 1107-1128. <https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1598017>
- Tavaklinia, J., & Yadalenia, H. (2017). Analysis of good governance indicators in urban regeneration from the perspective of neighborhood residents (Case study: Tajrish neighborhood). *Journal Of Geography (Regional Planning)*, 8(33), 265-280. https://www.jgeoqeshm.ir/article_83875.html [In Persian].
- Wang, H., Zhao, Y., Gao, X., & Gao, B. (2021). Collaborative decision-making for urban regeneration: A literature review and bibliometric analysis. *Land Use Policy*, 107(2), 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105479>
- Xie, F., Liu, G., & Zhuang, T. (2021). A comprehensive review of urban regeneration governance for developing appropriate governance arrangements. *Land*, 10(5), 545-561. <https://doi.org/10.3390/land10050545>
- Zhang, W., Zhang, X., & Wu, G. (2021). The network governance of urban renewal: A comparative analysis of two cities in China. *Land Use Policy*, 106(2), 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105448>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی